

**TROMS OG FINNMARK
STATSADVOKATEMBETER**

KVALITETSUNDERSØKELSE

Inndragning

3.1.2024

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	3
2	Hovedfunn	4
3	Saksgjennomgang.....	5
3.1	Innledning.....	5
3.2	Er inndragning tematisert i Indicia/e-plan/arbeidslogg?.....	5
3.3	Er det gjort noe for å identifisere/lokalisere utbyttet?	6
3.4	Er utbytte tema i avhør?	7
3.5	Påtalevedtak.....	9
3.6	Etter statsadvokatens vurdering: er spørsmålet om vinning adekvat håndtert fra politiet?.....	10
4	Avslutning – tiltak til oppfølging	11

1 Innledning

Riksadvokaten besluttet i brev av 27. september 2021 at statsadvokatene, som et ledd i fagledelsen, skulle gjennomføre en begrenset kvalitetsundersøkelse rettet mot inndragning i annet halvår 2022. I den forbindelse nedsatte Riksadvokaten en arbeidsgruppe som skulle vurdere hvordan en kvalitetsundersøkelse om inndragning best kunne gjennomføres.

Etter at Oslo statsadvokatembeter igangsatte undersøkelsen i uke 36 2022 viste det seg at saksutvalget ikke var egnet til å besvare spørreundersøkelsen og at ca. 50 % av sakene som ble gjennomgått ga lite veiledning om politiets innsats på dette området. I samråd med Riksadvokaten ble gjennomgangen midlertidig stanset.

Riksadvokaten gjennomgikk deretter undersøkelsen på nytt og besluttet at samtlige regionale statsadvokatembeter skulle gjennomføre undersøkelsen høsten 2023. Utarbeidelse av spørsmål og svaralternativer i undersøkelsen, samt utvalg av saker og tidsperiode er gjort av Riksadvokaten.

Troms og Finnmark statsadvokatembeter har gjennomført undersøkelsen i løpet av høsten og frem mot jul 2023. Ved gjennomgangen har statsadvokatene Torstein Lindquister og Tor Børge Nordmo deltatt. Statsadvokatene gjennomgikk først flere av sakene i fellesskap, og fordelte så sakene mellom seg slik at begge har gjennomgått saker både fra Troms politidistrikt og Finnmark politidistrikt. Under saksgjennomgangen har vi hatt jevnlig dialog for å sikre at vi i størst mulig grad har vurdert spørsmålene likt.

Rapporten er felles for Troms politidistrikt og Finnmark politidistrikt. Ved behov er det gitt særskilte kommentarer for det enkelte politidistrikt.

2 Hovedfunn

Det er et begrenset antall saker som har blitt gjennomgått. En skal være varsom med å generalisere ut i fra et lite saksutvalg, slik at det som gjengis nedenfor kan karakteriseres som tendenser eller enkeltsakseksempler.

Politiets etterforskning i initialfasen synes god. Det tas beslag i både penger og andre gjenstander, og det stilles også spørsmål om dette i avhør i initialfasen.

Det synes likevel som om det i den videre etterforskning ikke fokuseres særskilt på inndragningsspørsmålet, og at de beslag som ble gjort initialt ikke følges tilstrekkelig opp. Hovedfokuset ligger på å oppklare sakene, ikke på at dette følges opp med påstand om inndragning/utvidet inndragning.

Det var ingen eksempler i saksutvalget på etterforskning og sikring av utbytte utover beslagene, og ingen dommer på utvidet inndragning etter straffeloven § 68. Dette kan også skyldes sakenes karakter, da det var flere del saker som ble gjennomgått.

Det generelle inntrykket er at etterforskning med tanke på å inndra utbytte ikke har høy prioritet. Det fokuseres i liten grad på etterforskning av mer enn det beslaglagte utbyttet. Det er også få spor av at saker har blitt returnert til videre etterforskning om inndragning, eller påtalemessig styring av etterforskning i retning inndragning. Fokus på inndragning må skjerpes også i påtaleleddet, herunder hos statsadvokatene. Ved gjennomgangen kom man over en sak hvor kr 31 000 i kontanter ble tilbakelevert siden statsadvokaten ikke tok ut tiltale for omsetningspost, og heller ikke tok forbehold om inndragning etter § 68 for hovedposten.

3 Saksgjennomgang

3.1 Innledning

Troms og Finnmark statsadvokatembeter fikk tildelt et saksutvalg fra riksadvokaten som inneholdt 23 saker fra Finnmark politidistrikt og 24 saker fra Troms politidistrikt. Sakene var fordelt på følgende sakskategorier:

- Grov narkotikaovertrødelse – 20 saker
- Heleri/hvitvasking – 21 saker
- Alvorlig miljøkriminalitet – 6 saker

Sakene registrert som alvorlig miljøkriminalitet var rettskraftig avgjort i perioden 22. januar 2019 til 7. november 2022, mens øvrige saker var rettskraftig avgjort i tidsrommet 1. januar 2022 til 1. juli 2023.

Av de 47 sakene ble 40 ansett som egnet for undersøkelsen. I 25 av disse ble det ansett for å være inndragningspotensiale, hhv. 11 i Finnmark politidistrikt og 14 i Troms politidistrikt.

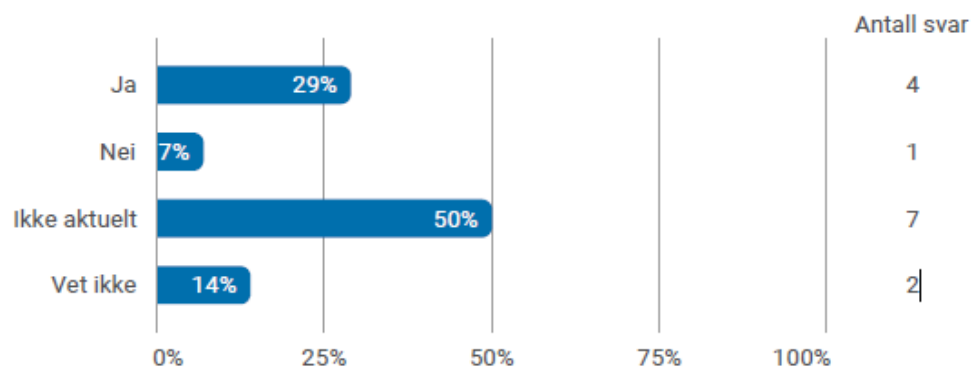
Hovedgrunnene til at det ikke ble ansett for å være inndragningspotensiale var tilbakelevering av aktuell gjenstand til eier (6 saker) eller at det ikke var holdepunkter for utbytte i saken (8 saker).

3.2 Er inndragning tematisert i Indicia/e-plan/arbeidslogg?

Vi har svart "ikke aktuelt" i saker hvor vi ikke finner etterforskningsplan eller arbeidslogg, og hvor vi mener det ikke er grunn til å ha en slik plan. Vi har svart "ja" der hvor det er spor av at det tenkes eller foretas noe med tanke på inndragning og/eller oppsporing av utbytte. Det er viktig at en tenker inndragning tidlig i saken, og såfremt det antas å være inndragningspotensiale i saken at dette etterforskes parallelt med øvrige etterforskningskritt.

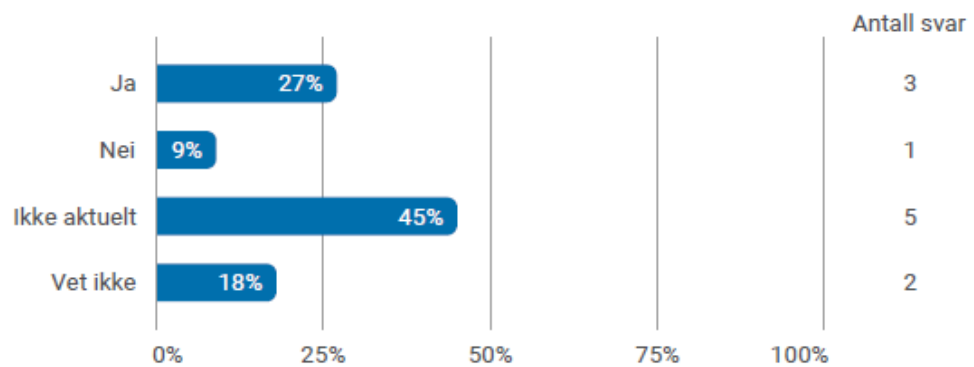
For Troms politidistrikt:

1. Er inndragning tematisert i indicia/e-plan/arbeidslogg?

For Finnmark politidistrikt:

1. Er inndragning tematisert i indicia/e-plan/arbeidslogg?

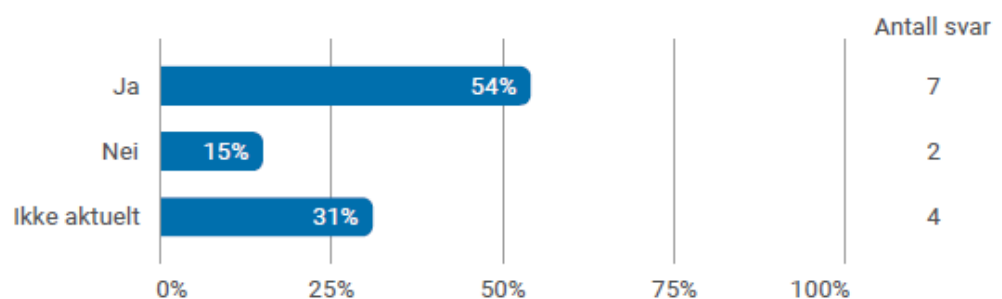
3.3 Er det gjort noe for å identifisere/lokalisere utbyttet?

I 22 av de undersøkte sakene gjennomførte politiet etterforskningskritt for å identifisere/lokalisere utbyttet. I de fleste tilfellene var dette ransaker gjort i initialfasen av sakene (19 saker). I 12 av sakene ble det også gjort etterforskningskritt senere i etterforskningen for å identifisere utbytte. Det var bare i tre saker det ikke ble gjort noen etterforskningskritt omkring dette.

På spørsmål om utbyttet ble tatt i beslag, fikk vi følgende resultat:

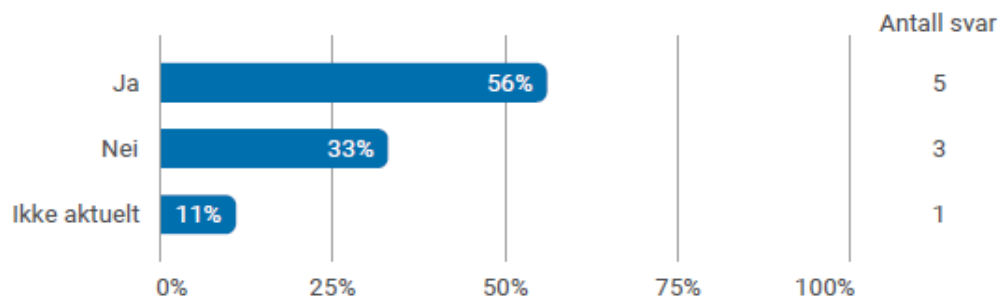
For Troms politidistrikt:

3. Ble utbyttet tatt i beslag?

For Finnmark politidistrikt:

3. Ble utbyttet tatt i beslag?

Det settes imidlertid ikke i gang etterforskningskritt med tanke på å sikre verdiinndragning i noen av politidistriktene, og dermed synes tendensen å være at politiet i liten grad har etterforsket mulig utbytte/vinning utover det som ble tatt i beslag.

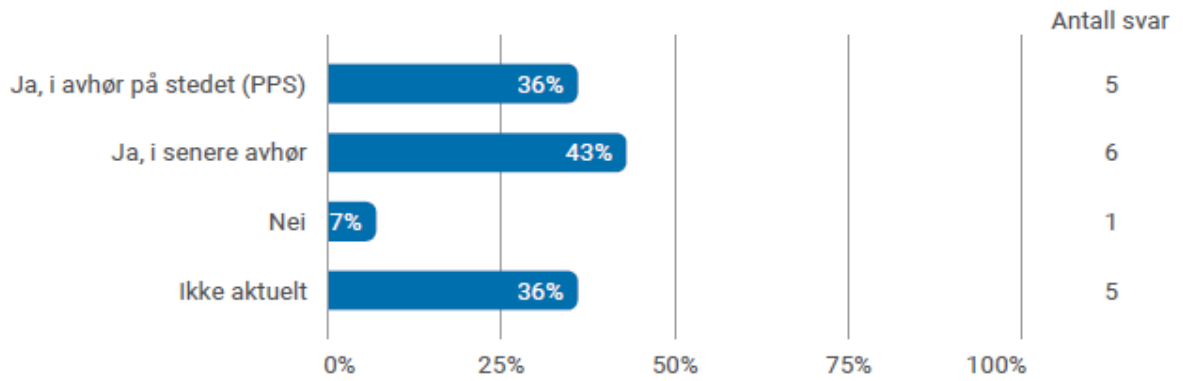
3.4 Er utbytte tema i avhør?

I avhør av mistenkt/siktet er utbytte gjennomgående tema i enten avhør på stedet eller i senere avhør. Det er kun i to tilfeller det ikke har blitt stilt spørsmål om dette. Utvidet inndragning har det imidlertid i mindre grad blitt stilt spørsmål om. Politiet har også hatt fokus på utbytte og/eller utvidet inndragning i vitneavhør, hvilket er positivt.

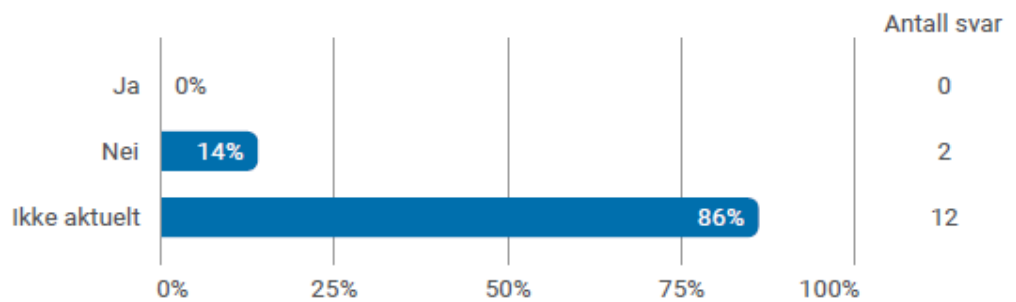
Vi har dog svart ja på spørsmålene også der hvor en ikke fokuserer direkte på inndragning, men på pengestrøm, gjenstanden for heleriet og ellers det som kan ha en side til påstand om inndragning. Dette gjelder også der hvor dette ikke i seg selv er et stort tema i avhøret.

For Troms politidistrikt:

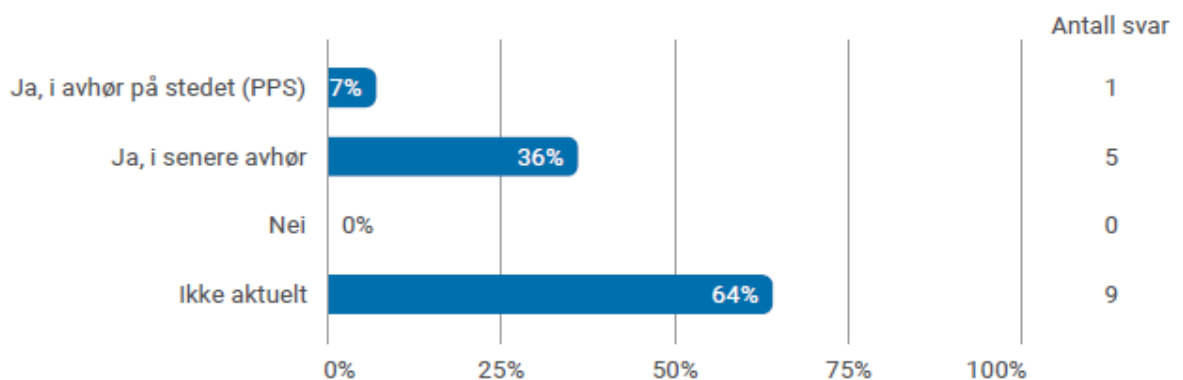
5. Er utbytte tema i avhør av mistenkt/siktet? (Flere svar mulig)

6. Er utvidet inndragning tema i avhør av mistenkt/siktet?

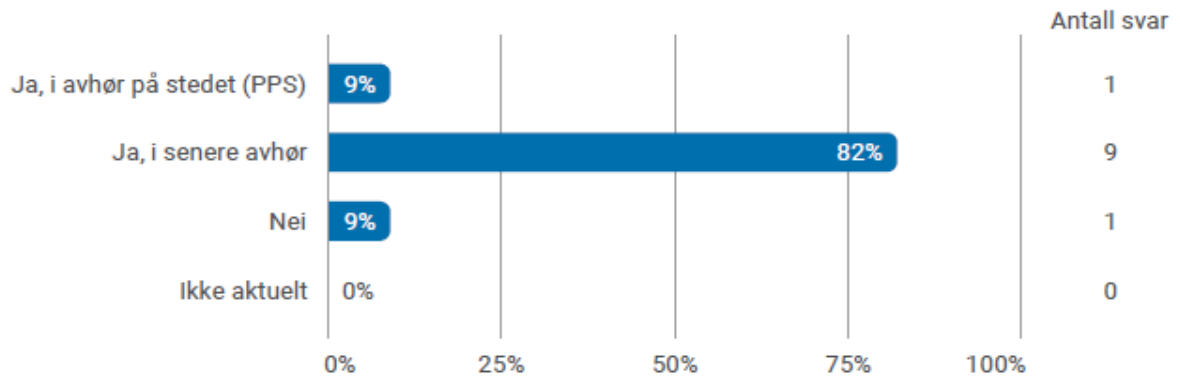

7. Er utbytte og/eller utvidet inndragning tema i vitneavhør? (Flere svar mulig)

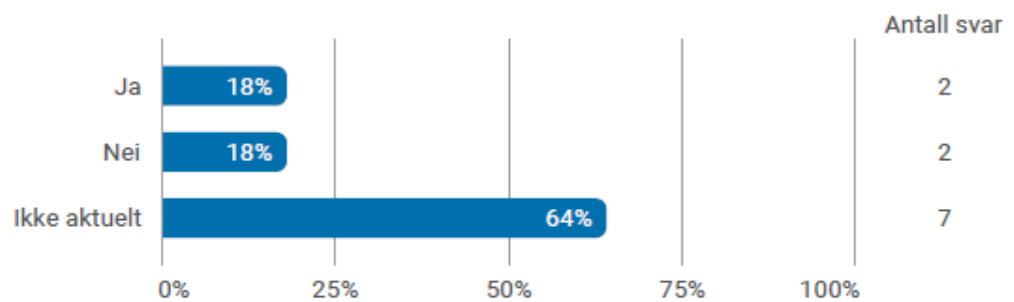

For Finnmark politidistrikt:

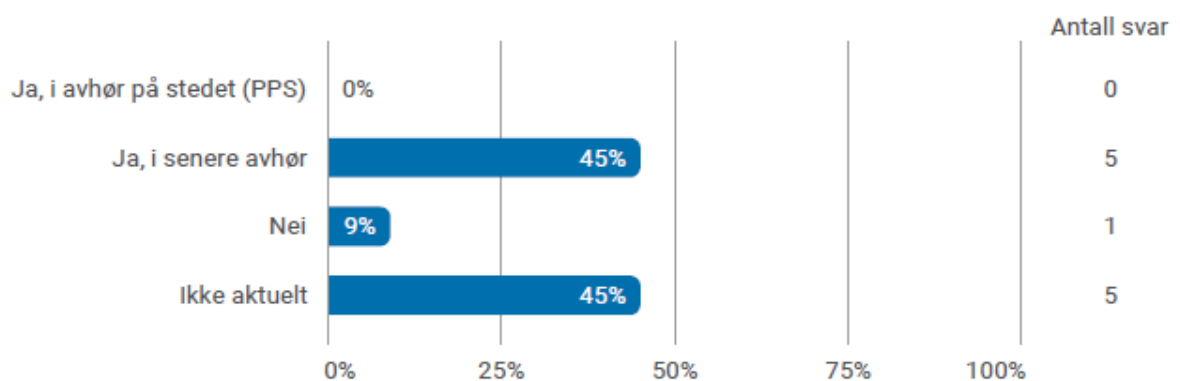
5. Er utbytte tema i avhør av mistenkt/siktet? (Flere svar mulig)

6. Er utvidet inndragning tema i avhør av mistenkt/siktet?

7. Er utbytte og/eller utvidet inndragning tema i vitneavhør? (Flere svar mulig)

3.5 Påtalevedtak

Det ble truffet positivt påtalevedtak i 6 av 11 saker i Finnmark politidistrikt, og i 6 av 14 saker i Troms politidistrikt. I Finnmark politidistrikt sine 6 saker, ble det tatt forbehold om inndragning i 4 av sakene, mens det i Troms politidistrikt bare ble tatt forbehold om inndragning i en sak.

Statsadvokatene har vurdert det slik at det burde vært tatt forbehold om inndragning etter straffeloven § 68 i ytterligere en sak fra Troms politidistrikt.

Ingen av politidistriktene utstedte inndragningsforelegg i saker som ble henlagt. For Troms politidistrikt vurderer statsadvokatene at det burde vært utstedt inndragningsforelegg i en henlagt sak.

For Finnmark politidistrikt ble det avsagt dom på inndragning etter § 67 i tre av de fire sakene hvor det var tatt forbehold om inndragning, samt en post for § 69.

For Troms politidistrikt ble det avsagt en dom på inndragning, men da bare i medhold av straffeloven § 69.

I de saker som har vært undersøkt, ser en altså at sluttresultatet er dom på inndragning av utbytte etter § 67 i til sammen tre saker for begge politidistrikter.

3.6 Etter statsadvokatens vurdering: er spørsmålet om vinning adekvat håndtert fra politiet?

Samlet sett er 20 saker håndtert tilfredsstillende, mens 5 ikke ble ansett for å ha blitt håndtert tilfredsstillende. Tallmaterialet er for lite til å generalisere ut i fra. Statsadvokaten vil likevel bemerke at det i liten grad synes å være fokusert på inndragning ut over beslaglagt utbytte, og at det er få saker som ender med påstand om inndragning for retten. I de få miljøsakene som ble gjennomgått var det i liten grad gjort etterforskningskritt med tanke på besparelser for bedriften, men sakene var heller ikke etterforsket i særlig utstrekning med tanke på skyldspørsmålet og straff.

For Finnmark politidistrikt har statsadvokatene merket seg at i en del sak i et narkotikakompleks er sentrale spørsmål om inndragning i liten grad fulgt opp mot andre enn hovedmann. Videre ville påtalejurist i en annen sak henlegge en godt etterforsket sak, hvor statsadvokaten så tok ut tiltale for narkotikaheleri med påstand om inndragning.

For Troms politidistrikt har statsadvokatene merket seg sak med gjenganger som ble tatt med ganske stort kvantum narkotika, og kr 7 500 på seg. Det var indikasjoner på salg. Pengene ble utkvittert, men burde vært vurdert inndratt etter § 68. I annen sak ble det gjort beslag av om lag 5 kg hasj og kr 31 000 i kontanter. Selv om salgsposten ble henlagt burde både politijurist og statsadvokat vurdert utvidet inndragning.

4 Avslutning – tiltak til oppfølging

Som nevnt innledningsvis er utvalget av saker begrenset. Med den bakgrunn skal en være varsom med å rette kritikk for manglende fokus på inndragning av utbytte. Likevel er det holdepunkter for at både kompetansen og engasjementet knyttet til inndragning kunne vært bedre. Initialt i de fleste sakene ser man at fokuset på inndragning er tilstede, for eksempel gjennom ransaking og sikring av mulig utbytte. Videre ser vi også at ofte sendes ut utleveringsbegjæringer til banker og andre finansinstitusjoner tidlig i etterforskningsfasen. Dette er positivt, men følges nok ikke videre opp i tilstrekkelig grad etter hvert som etterforskningen skrider fram. En hovedtendens er at siktedes forklaringer på eksempelvis beslaglagte pengers legitime opphav ofte legges til grunn uten at det gjøres særlige grep for å motbevise forklaringer som i sitt ytre kan fremstå som mindre troverdige. Man har eksempler på at tradisjonell etterforskning blandet med engasjement og interesse for inndragning har ført til domfellelser for salg slik at beslaglagt utbytte ble inndratt i dom også med et relativt beskjedent utbytte. Gjennomgangen av sakene gir også en indikasjon på at muligheten for utvidet inndragning kan overses der det ikke er bevismessig dekning for salg av narkotika.

Statsadvokaten vil i fagledelsessporet bidra til kompetansehevende tiltak i form av faglunsj og/eller innlegg på paroler/fagdager. Skal man lykkes med å inndra utbytter fra straffbare handlinger må man tenke på dette i hele kjeden og fra oppstart av sak til avslutning. Her har påtale i politiet et særlig ansvar for å få saker med inndragningspotensiale inn i rett spor.

Tromsø, 3. januar 2024

Tor Børge Nordmo

statsadvokat

Torstein Lindquister

statsadvokat